

Vissen als ambassadeurs voor waterkwaliteit

Om de jeugd meer te betrekken bij het waterleven, waaronder de diverse vissoorten, waterkwaliteit, vismigratie en verstandig sportvissen, heeft het IVN (Instituut Voor Natuureducatie en duurzaamheid) een compleet schoolbreed basisonderwijsprogramma ontwikkeld met als titel 'Vissen als ambassadeurs voor waterkwaliteit'.

Tekst Agnes Bakker, IVN Noord **Fotografie** Hengelsportfederatie Groningen Drenthe

Dit programma maakt deel uit van een samenwerkingsproject van de Hengelsportfederatie Groningen Drenthe, Sportvisserij Oost-Nederland, Sportvisserij Nederland, twee provincies, vijf waterschappen, het Van Hall Instituut, NMO (Natuur en Milieu Overijssel) en IVN Noord. Doel van deze samenwerking is om watereducatie op een interactieve en uitdagende manier op de kaart te zetten. Een belangrijk deel van dit

programma sluit naadloos aan bij het Vissenschoolprogramma van Sportvisserij Nederland.

Watereducatie

In 2009 hebben de gezamenlijke overheden (Rijk, Unie van Waterschappen, Interprovinciaal Overleg en Vereniging van Nederlandse Gemeenten) op basis van het Actieplan Watereducatie de Stuurgroep Watereducatie in het leven geroepen. Dit om wateredu-

catie een stevige impuls te geven. De Stuurgroep Watereducatie heeft daarvoor het rapport 'Warm aanbevolen! Advies voor vervolgaanpak watereducatie' opgesteld. Margo Kool is de voorzitter van de stuurgroep en dijkgraaf van Waterschap Reest en Wieden. Zij geeft in dit rapport aan waarom het zo van belang is dat watereducatie op de kaart komt. "Nederland heeft mensen nodig die van water weten. Dat waterbewustzijn

komt niet zomaar aangewaaid. De kennismaking en informatie die je daarvoor nodig hebt, moeten je zijn aangereikt. Het moet opgeslagen worden en verinnerlijkt. Liefst vanaf de kindertijd. In je hersens en in je hart. Alleen met voldoende inzicht kunnen volwassen burgers een goed oordeel vormen over waterkwesties in de eigen omgeving. Alleen vanuit kennis en emotie ervaren jonge en oudere mensen interesse om water een plek te geven in hun eigen leven. Kinderen zijn leergierig. De school is de aangewezen plaats om vanuit nieuwsgierigheid wezenlijke inzichten en informatie te verwerven. En als het om water gaat, kunnen de watersector en de milieu/natuureducatiesector daarbij het onderwijs zeer behulpzaam zijn. Zij hebben de drive en motivatie om kinderen het geleerde in de praktijk te laten beleven. Voldoende waterbewustzijn bij burgers en scholieren is juist voor de watersector heel belangrijk. Voelen, zien, horen, genieten, kennen, beleven, beseffen: dat geheel noemen we watereducatie.”

Jongleren Waterbeheren

Om watereducatie op de kaart te zetten heeft het IVN het initiatief

genomen tot het tot stand brengen van het NME (natuur- en milieueducatie)-arrangement: “Jongleren Waterbeheren”. Dit arrangement sluit aan bij het gemeenschappelijke beleid dat de ministeries van VROM, LNV en OCW op het gebied van NME hebben neergelegd in de nota ‘Kiezen, Leren en Meedoen; naar een effectieve inzet van natuur- en milieuedu-

Ruim een half miljoen kinderen zijn regelmatig buiten aan de waterkant te vinden.

catie in Nederland, 2008-2011’. Sinds januari 2009 werkt – vanuit het Agentschap NL - het programmabureau NME aan de realisering van de beleidsdoelen uit de nota. Een van de thema’s van waaruit het Programmabureau NME werkt is water. Daarom is er vanuit het programmabureau financiële ondersteuning gekomen om de doelen binnen het arrangement te realiseren. Het arrangement bestaat uit twee deelarrangementen: een schoolbreed basisschoolprogramma over vissen en een digitale voorziening: www.waterxplorelab.nl. Op dit portal kunnen docenten van het voort-

gezet onderwijs uitdagende projecten voor hun leerlingen vinden. Contact met opdrachtgevers staat hierin centraal. Een van de opdrachten is bijvoorbeeld het adviseren van een waterschap over vispassages. Het vispasseerbaar maken van gemalen en stuwen is een actueel vraagstuk bij de waterschappen. Leerlingen van het voortgezet onderwijs kunnen aan de slag met dit vraagstuk. Concreet komen zij uiteindelijk met ideeën om vissen langs stuwen te krijgen. De creatieve en vernieuwende kijk die jongeren op zo’n vraagstuk hebben brengt waterschappen soms tot verrassende oplossingen.

Onderwijsactiviteiten in het basisonderwijs

Het programma ‘Vissen als ambassadeurs voor waterkwaliteit’ bestaat uit een breed scala aan onderwijsactiviteiten. De deelnemende scholen krijgen een training op leerkrachtniveau die bestaat uit een kennismaking met (levende) vissen, een inhoudelijke presentatie over vissen, waterkwaliteit, vismigratie en al het andere leven in, op en om het water. Daarna ‘kruipen de leerkrachten in de huid van hun leerlingen’ en ontdekken met ➤

In het project is er ook veel aandacht voor het verantwoord omgaan met gevangen vissen.

Het IVN

Het IVN werkt aan een duurzame samenleving. De filosofie van het IVN is dat betrokkenheid bij de natuur, duurzaam handelen stimuleert. Daarom wil de organisatie jong en oud de natuur van dichtbij laten beleven door hen te verbinden met groene initiatieven rond natuur en maatschappelijke thema's zoals voeding, gezondheid en energie. Dit doet IVN met zo'n twintigduizend betrokken leden en een enorm netwerk van groene professionals, waarmee IVN een partner is in duurzaamheid en verantwoord ondernemen.

IVN is een landelijke organisatie die mensen lokaal bij natuur betreft. Op scholen, in Nationale Parken en in hun eigen buurt. Binnen de 170 lokale afdelingen van IVN zijn zo'n twintigduizend ervaren vrijwilligers actief. Jaarlijks organiseren zij talloze excursies, cursussen, wandelingen, tentoonstellingen en opleidingen. Door deze laagdrempelige

en educatieve activiteiten maakt een groot aantal mensen kennis met de natuur.

130 Professionals werken vanuit de provinciale vestigingen en een landelijk kantoor in Amsterdam. Deze beroepskrachten ondersteunen de vrijwilligers bij hun activiteiten en initiëren landelijke en regionale campagnes zoals Scholen voor Duurzaamheid, Scharrelkids en Groen Dichterbij. Surf voor meer informatie naar www.ivn.nl.

beleef de natuur!

behulp van een educatief ontdekpad alles over de wereld van de vis. Na deze twee uur durende bijeenkomst zijn de leerkrachten in staat om op school lessen te verzorgen over vissen en waterkwaliteit. Ze krijgen hiervoor alle benodigde materialen mee naar school. Leerlingen krijgen door dit materiaal de mogelijkheid om ontdekkingen te doen die ze met het reguliere lesmateriaal op school niet zouden leren. Zelfontdekkend leren staat hierin centraal.

Cursus op maat

Sportvisserij Nederland heeft binnen de federaties vrijwilligers uit de natuursector opgeleid tot vismeesters. Deze vismeesters hebben nadrukkelijk een plek gekregen binnen dit onderwijsaanbod. Samen met Sportvisserij Nederland hebben IVN en NMO een vismeestercursus op maat gemaakt.

De vismeesters verzorgen een programma voor leerlingen van groep 7 en 8. Deze leerlingen krijgen een visles in de klas en een visexcursie aan de waterkant. Vooral de activiteit aan de waterkant sluit goed aan bij de kern van NME. "Het blijkt namelijk dat oud-leerlingen opvallend veel positieve herinneringen hebben aan de natuur-educatie die zij op school hebben gehad. Wat ze zich met name herinneren zijn activiteiten buiten de

school. Deze positieve herinneringen hebben het effect dat oud-leerlingen die op de basisschool meer NME hebben gehad, meer kennis en een positievere houding en gedrag hebben ten aanzien van natuur- en milieu."

Ruim een half miljoen kinderen zijn regelmatig buiten aan de waterkant te vinden; kinderen die dankzij een hengel in contact komen met de natuur. Andere kinderen zijn min of meer vervreemd van de natuur. Educatie is de manier om mensen bij de natuur te betrekken, dat geldt zeker voor de jeugd. In het project geven wij als IVN kinderen de kans om in contact te komen met die natuur, om een unieke natuurervaring op te doen. Tevens leren ze respectvol om te gaan met de vis en leren ze op een verantwoorde manier vissen. Als je op jonge leeftijd leert hoe je respectvol omgaat met dieren en planten, ga je ook respectvol om met je medemens. Uiteindelijk is de kans erg groot dat dit later ook de mensen zijn die werkelijk een bijdrage leveren aan een duurzame wereld.

30.000 Basisschool kinderen

In het voorjaar van 2012 ging het onderwijsproject voor het eerst van start. Dat gebeurde op basisscholen die zijn aangesloten bij één van de gemeentelijke scholennetwerken Natuur- en Milieueducatie (NME) in

de gemeente Emmen. Deze netwerken zijn in beheer van het IVN Consulentenschap Drenthe. Tevens is deze werkwijze geïmplementeerd in het project Uitbreiding en versterking van Natuur- en milieueducatie van Natuur en Milieu Overijssel dat plaatsvond in de gemeente Zwolle. De komende jaren zullen ruim 30.000 basisschoolkinderen met het project 'Vissen als ambassadeurs voor waterkwaliteit' aan de slag gaan. **V**

Geraadpleegde literatuur

Warm Aanbevolen, aanbevelingen stuurgroep Watereducatie. Advies voor vervolg watereducatie. (2012) SME Advies.

Petra Jansen, et al. (2006). Hoe duurzaam is NME? Een explorerend kwantitatief onderzoek naar langetermijneffecten van Natuur- en Milieueducatie op basisscholen. Veldwerk Nederland & Universiteit Utrecht).